

Φύση Χωρίς Σκουπίδια

Μ. Ρουσομουστακάκη*, Αντιπρόεδρος της ΕΕΠΦ, Λέκτορας, Παν/μιου Αθηνών, Τομέας Οικολογίας & Ταξινόμησης

Α. Βαβούρη, ΕΕΠΦ

Λέξεις κλειδιά

Απορρίμματα, σκουπίδια, ρύπανση, κομπόστ, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, βιώσιμη ανάπτυξη.

Θεματική ενότητα

Σχολικό Πρόγραμμα. Θεματικό Δίκτυο

Περίληψη

Η αλόγιστη χρήση πολύτιμων ανόργανων υλικών μειώνει τα αποθέματά τους. Μοντέλα υπερπαραγωγής και υπερκατανάλωσης συνδέονται με σπατάλη ενέργειας και απόρριψη πολλών «σκουπιδιών», με προβλήματα στο περιβάλλον. Η ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, αποτελεί βασικό στόχο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης αφού τα σημερινά παιδιά είναι οι αυριανοί πολίτες και ταυτόχρονα μπορεί να λειτουργήσουν ως ζωντανοί, ελπιδοφόροι πυρήνες διάχυσης της πληροφορίας σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), σχεδίασε το Πρόγραμμα «Φύση Χωρίς Σκουπίδια» με στόχο την ευαισθητοποίηση του κόσμου για ένα καθαρό περιβάλλον μέσα από βιωματικές εμπειρίες. Σκοπός δεν είναι απλά το μάζεμα των σκουπιδιών και η ανακύκλωση, αλλά η γενικότερη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση για τη μείωση της κατανάλωσης υλικών, για τη διαχείριση των απορριμμάτων. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε παιδιά και νέους, αλλά και σε κάθε πολίτη ή ομάδα πολιτών, που θέλει το περιβάλλον καθαρό. Τα σχολεία συνεργάζονται με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και εμπλέκουν την τοπική κοινωνία στο πρόβλημα και στη συνέχεια στην επίλυσή του, με μακροπρόθεσμο στόχο την αλλαγή συμπεριφοράς που στηρίζεται στην αποδοχή των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης.

Σκοπός της εργασίας

Σκοπός του Προγράμματος «Φύση Χωρίς Σκουπίδια» είναι η πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση παιδιών, νέων αλλά και ενηλίκων, σε σχέση με τη χρήση των φυσικών πόρων, τη σπατάλη ανόργανων και οργανικών υλικών, τα προβλήματα ρύπανσης από τα υλικά απόρριψης.

Μέθοδοι και μέσα εργασίας

Οι μέθοδοι και τα μέσα εργασίας που χρησιμοποιήθηκαν στο Πρόγραμμα «Φύση Χωρίς Σκουπίδια», εμπίπτουν στις παρακάτω ενότητες: •Σχεδιασμός του Προγράμματος. Συγκρότηση «Επιτροπής του Προγράμματος» από ειδικούς επιστήμονες και εκπαιδευτικούς. Σχεδιασμός δραστηριοτήτων με στόχο βιωματικές εμπειρίες. •Παραγωγή επιστημονικού, εκπαιδευτικού, εποπτικού υλικού, το οποίο παρέχεται δωρεάν σε όσους συμμετέχουν στο Πρόγραμμα. •Διάχυση της πληροφορίας μέσω συμβατικού και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ανακοινώσεις στο περιοδικό ΦΥΣΗ και στην ιστοσελίδα της ΕΕΠΦ. •Συνεχής επικοινωνία, συνεργασία και παροχή βοήθειας στους συμμετέχοντες στο Πρόγραμμα. •Ετήσια αξιολόγηση των δράσεων, πρωτοβουλιών και εργασιών των σχολείων και επιβράβευση των καλύτερων από την Επιτροπή του Προγράμματος. •Ετήσια αξιολόγηση της πορείας του Προγράμματος από ειδικούς επιστήμονες και εκπαιδευτικούς.

Για την υλοποίηση του Προγράμματος, προσφέρονται από την ΕΕΠΦ:

- Επιστημονικό υλικό με πληροφορίες για τα απόβλητα.

- Εκπαιδευτικό υλικό με προτάσεις για δραστηριότητες και οδηγό υλοποίησής τους.
- Αφίσες, αυτοκόλλητα, και άλλα βοηθητικά για τη διέγερση του ενδιαφέροντος υλικά.
- Τυποποιημένα έντυπα που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια από τις ομάδες για στατιστική επεξεργασία των δεδομένων.
- Έντυπα επικοινωνίας σε τακτά χρονικά διαστήματα, με τα νέα του Προγράμματος και των ομάδων που συμμετέχουν.
- Διαγωνισμοί αφίσας, σχεδίου, μηνυμάτων (slogan).

Αποτελέσματα

Το Πρόγραμμα λειτουργεί για 8^η συνεχή χρονιά. Δεν αποτελεί απλώς δράση ενός έτους ή μια δραστηριότητα αλλά ένα συνεχές πρόγραμμα, το οποίο κάθε χρόνο βελτιώνεται και περιλαμβάνει νέες δραστηριότητες για τη διέγερση του ενδιαφέροντος.

Μέχρι σήμερα στο Πρόγραμμα συμμετείχαν και κοινοποίησαν τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων τους στην ΕΕΠΦ, περισσότερα από 210 σχολεία, 600 εκπαιδευτικοί και 6000 παιδιά από όλη την Ελλάδα. Συμμετείχαν εξάλλου πολλές ομάδες Γυμνασίων, Λυκείων, ΤΕΕ και εθελοντών πολιτών. Επιπλέον, αρκετά σχολεία είτε επαναλαμβάνουν ορισμένες δραστηριότητες είτε λειτουργούν το Πρόγραμμα σε συνδυασμό με άλλα Εκπαιδευτικά Προγράμματα. Το Πρόγραμμα αποτελεί πλέον Δίκτυο ΠΕ.

Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών είναι πολύ θετική και διαπιστώνεται μεταξύ άλλων τόσο από τα σχόλια που φτάνουν στην ΕΕΠΦ, όσο και από το ότι συστήνουν το Πρόγραμμα σε συναδέλφους τους.

Η ανταπόκριση των παιδιών σε ένα εκ πρώτης όψεως μη ελκυστικό θέμα, τα Σκουπίδια, ήταν συγκινητική. Εντόπισαν περιοχές με προβλήματα ρύπανσης. Προβλήματα που είχαν σχέση με τις συμπεριφορές της τοπικής κοινωνίας τους (υπερκατανάλωση, ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων, όχι ανακύκλωση, κ.ά.). Κατανόησαν το πρόβλημα, το συζήτησαν στην τάξη, το δημοσιοποίησαν στην τοπική κοινωνία και στις Τοπικές Αρχές. Με βιωματικό τρόπο πείσθηκαν για την ανάγκη σωστής χρήσης πόρων και διαχείρισης απορριμμάτων. Αναζήτησαν λύσεις με πρώτη δράση τον καθαρισμό μιας «βρώμικης» περιοχής που στη συνέχεια υιοθέτησαν. Είχαν επαφές με την Τοπική Αυτοδιοίκηση με την οποία συνεργάστηκαν για την υλοποίηση των στόχων τους. Στη συνέχεια προσπάθησαν επιλέγοντας κατάλληλες δράσεις να μειώσουν τα απορρίμματα σε προσωπικό, σχολικό, οικογενειακό επίπεδο. Έμαθαν στην πράξη την ανακύκλωση πολύτιμων ανόργανων υλικών, όπως π.χ. αλουμινίου, αλλά και οργανικών υλικών και παρήγαγαν κομπόστ για τις ανάγκες του σχολικού κήπου τους. Μέσα από δημοσκοπήσεις, συνεντεύξεις, δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο, θεατρικές παραστάσεις κ.ά., ενέπλεξαν την τοπική κοινωνία στην διαδικασία σωστής χρήσης πόρων και διαχείρισης απορριμμάτων.

Αποτέλεσμα ήταν η ευαισθητοποίηση των παιδιών σε σχέση με τη χρήση των φυσικών πόρων και τη διαχείριση των απορριμμάτων, με βιωματικό τρόπο. Κατανόησαν το ρόλο του ατόμου σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, ως μέρος συνόλου. Κατανόησαν το ρόλο τους ως αυριανοί πολίτες σε ένα κόσμο που πρέπει να κινείται με άξονα τη βιώσιμη ανάπτυξη. Και λειτούργησαν ως ζωντανά κύτταρα στη διάχυση της πληροφορίας, συνδέοντας το σχολείο με την τοπική κοινωνία και αναδεικνύοντας την αξία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Συζήτηση

Το Πρόγραμμα είναι πανελλήνιας εμβέλειας με σχετική σταθερότητα συμμετοχών. Την τελευταία χρονιά υπήρξε αύξηση του ενδιαφέροντος -140 νέες ομάδες δήλωσαν επίσημα συμμετοχή. Ένα θέμα εκ πρώτης όψεως μη ελκυστικό, το «Φύση Χωρίς Σκουπίδια», τράβηξε το ενδιαφέρον εκπαιδευτικών και μαθητών, αλλά και το διατήρησε. Τα σχολεία δούλεψαν με κέφι, υλοποίησαν το πρόγραμμα με ενθουσιασμό, που φαίνεται από τις εργασίες τους, τις πρωτοβουλίες που ανέπτυξαν

και αποτυπώνεται στο φωτογραφικό και στο σε ηλεκτρονική μορφή (CD ROM) υλικό, που έφτασε στα γραφεία της ΕΕΠΦ.

Όπως διαπιστώθηκε από την επιτροπή αξιολόγησης του Προγράμματος η ποιότητα των εργασιών των σχολείων βελτιώνεται συνεχώς. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στη βελτίωση γενικά της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, στην εξοικείωση περισσότερων εκπαιδευτικών με θέματα προστασίας περιβάλλοντος, στην έγκαιρη και αποδοτικότερη διάχυση της πληροφορίας σε σχέση με τα Προγράμματα ΠΕ. Θα μπορούσε να αποδοθεί επίσης στη βελτίωση του παρεχόμενου από την ΕΕΠΦ υποστηρικτικού υλικού του Προγράμματος το οποίο ενώ είναι υψηλού επιπέδου και θα μπορούσε να κοστίζει πολύ, παρέχεται δωρεάν. Αυτό οφείλεται τόσο στην εθελοντική αφιλοκερδή προσφορά εργασίας της Συντονιστικής Επιτροπής και των συγγραφέων των εντύπων του Προγράμματος, όσο και στους χορηγούς που η οικονομική τους υποστήριξη επιτρέπει την παραγωγή του υλικού.

Το Πρόγραμμα έχει αποτελέσματα στη βελτίωση της εικόνας μιας περιοχής, καθώς στη χώρα μας υπάρχει το πρόβλημα της ανεξέλεγκτης απόρριψης σκουπιδιών εντός και εκτός αστικών περιοχών. Αποτελέσματα θετικά, ορατά στο μαθητή στον οποίο δίνει τη δυνατότητα να αντιληφθεί τη θετική του επίδραση ως άτομο μέσα σε μια κοινωνία και τα οφέλη από τη συνεργασία με τις τοπικές αρχές. Του δίνει ελπίδα για ένα μέλλον καλύτερο αν αυτό στηρίζεται στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης.

Βιβλιογραφία

Άλκιμος, Α., 2000. Κομπόστ. Εκδόσεις Ψύχαλου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ Για την προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2003. Σχεδιασμός και Παραγωγή Παιδαγωγικού Υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Πανελλήνιο Συμπόσιο, Εκδόσεις Λιβάνη.

Στάμου, Α. Ι. & Βογιατζής Ζ. Σ. 1994. Βασικές αρχές και σχεδιασμός συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων . Β΄ Έκδοση ΤΕΕ, Αθήνα.